

PROMĚNY „RUSKÝCH“ KARLOVÝCH VARŮ: AKTUÁLNÍ TRENDY V MIGRACI, ZAHRANIČNÍCH INVESTICÍCH A CESTOVNÍM RUCHU

TRANSFORMATION OF „RUSSIAN“ KARLOVY VARY: CURRENT TRENDS IN MIGRATION, FOREIGN INVESTMENT AND TOURISM

Mgr. Adam Klsák

Univerzita Karlovy, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje;
Urbánní a regionální laboratoř
Albertov 6, 128 00 Praha 2
klsaka@natur.cuni.cz

Klíčová slova:

Cizinci, Rusové, Karlovy Vary, gentrifikace, turistifikace

Keywords:

Foreigners, Russians, Karlovy Vary, gentrification, touristification

Abstrakt:

Karlovy Vary jsou v posledních třech desetiletích hlavní cílovou destinací pro Rusy v Česku (mimo Prahu) z hlediska rezidenční, investiční i turistické atraktivity. V důsledku přítomnosti cizích obyvatel, podnikatelů a turistů došlo ke změnám, které zasahují do nejrůznějších sfér života města. Jmenovat můžeme složení populace podle občanství, majetkovou strukturu nemovitostí, jejich fyzický stav a využití, či návštěvnost lokality a s ní spjaté zaměření místní ekonomiky. Dosavadní stav byl výrazně ovlivněn dvěma zásadními událostmi nedávné doby – ekonomickou krizí (2008) a ruskou agresí vůči Ukrajině (2014). Příspěvek si klade za cíl nastínit vývoj fenoménů internacionalizace, investičních strategií cizinců a cestovního ruchu ve městě s časovým odstupem od zmíněných událostí. Je založen na analýze dat ze statistických registrů a dlouhodobém terénním výzkumu v lokalitě. Výsledky ukazují, že ve zkoumaném období došlo k významným změnám trendů, konkrétně úbytku počtů ruskojazyčných rezidentů, turistů i investorů.

Abstract:

In the last three decades, Karlovy Vary has been the main destination for Russians in Czechia (besides Prague) in terms of residential, investment and tourist attractiveness. This has affected many aspects of its life. Presence of foreign inhabitants, businessmen and tourists change the composition of the population according to citizenship, property structure of real estates, their physical condition and use, or international tourism and the related orientation of local economic activities. However, the current situation may have been significantly affected by two important events – the world economic crisis (2008) and the Russian aggression against Ukraine (2014). The paper aims to investigate the development of internationalization, investment strategies of foreigners and international tourism in the city with a time distance from the mentioned events. It is based on the analysis of statistical data and long-term field research. The results suggest that significant changes have been happening during the studied period, e. g. the decline in the number of Russian-speaking residents, tourists and investors.

Úvod

Karlovy Vary, jakožto světoznámé středisko lázeňské péče, byly po většinu své historie otevřené návštěvníkům z celého světa. Rozmanité bylo vždy také obyvatelstvo města, zasažené několika vynucenými proměnami národnostní struktury. Z nich nejvýraznější bylo poválečné vysídlení do té doby většinových Němců. Zásadní zlom po období relativní etnické homogenity a uzavřenosti v období socialismu přinesla Sametová revoluce a s ní spojené společenské, politické a ekonomické změny. Karlovy Vary se v průběhu posledních tří desetiletí dostaly do popředí zájmu investorů i rezidentů ze zahraničí v míře, která neměla v historii města obdoby. Cizinci¹, mezi nimiž postupně převládli zástupci zemí bývalého Sovětského svazu, se brzy stali klíčovými aktéry řady sfér místního dění. V souvislosti s tím se začal objevovat mezi veřejností rozšířený obraz „ruského města“. Zejména v posledním desetiletí došlo hned k několika světově významným událostem, které procesy a trendy spojené s přítomností cizinců výrazně ovlivnily – zejména světová ekonomická krize v roce 2008 a ruská agrese vůči Ukrajině v roce 2014. Nyní se k nim přidává také krize koronavirová.

Za procesy, které jsou spojené s přítomností cizinců, a zároveň znamenají zásadní proměnné pro trajektorie vývoje města v porevolučním období, můžeme označit (1) internacionalizaci a s ní spjatý růst etnické diverzity obyvatelstva, (2) příliv zahraničních investic a (transnacionální) gentrifikaci především lázeňského centra, a (3) intenzivní turistifikaci téže lokality (Klsák, 2017). Cílem předkládané práce je přiblížení vývoje těchto procesů s ohledem na výše zmíněné události a se zaměřením na klíčové role cizinců v nich – tedy role obyvatel, investorů a turistů. Časovým horizontem jsou poslední jedna až dvě dekády s ohledem na dostupnost datových zdrojů. Text hledá odpovědi na následující výzkumné otázky:

- Jakým vývojem prochází složení cizinecké populace města podle občanství?
- Mění se vlastnická struktura v objektech nejvíce charakteristických jako investiční cíle ruskojozačných cizinců (novostavby bytových domů)?
- Jak se vyvíjí návštěvnost Karlových Varů a okolí z hlediska zdrojových zemí?

1. Teoretická východiska

Postupná proměna Česka z emigrační na migračně atraktivní zemi je důsledkem transformace společenských, politických i ekonomických podmínek po pádu socialistického režimu a znovunavázání globálních vazeb, a koresponduje s posunem země v rámci takzvaného migračního cyklu (Drbohlav, 2011). V návaznosti na tento vývoj se cizinci stávají stále běžnější součástí společnosti a také aktéry procesů nové sociálně prostorové diferenciaci (Ouředníček, Temelová, 2011; Přidalová, Ouředníček, 2017). Přidalová a Ouředníček (2017) na příkladu Prahy dokumentují, že témata typicky spjatá s migrací cizinců, jako jsou nejrůznější formy segregace, či sociálně prostorová polarizace, jsou v metropolitním kontextu spíše než sociálním vylučováním důsledkem gentrifikace, suburbanizace a revitalizace stávající, či lokalizace nové výstavby. Za typický prostorový projev takových procesů můžeme považovat vznik „gated communities“, separovaných lokalit luxusního bydlení v postsocialistickém prostředí nezřídka obývaných právě movitými cizinci (Brabec, 2014).

¹ Cizincem se v tomto textu v souladu s definicí MVČR i ČSÚ rozumí fyzická osoba, která není státním občanem Česka (občany zemí EU nevyjímaje).

Postihnout přítomnost a působení cizinců v Karlových Varech jedním vysvětlujícím konceptem či teorií je obtížné vzhledem k rozmanitosti jejich aktivit, původu, motivací, i socioekonomických charakteristik. Koncept transnacionální gentrifikace, kterým je označována mezinárodní mobilita osob s nadprůměrnými příjmy spjatá s investicemi do nemovitostí v zahraničí a „kolonizací“ atraktivních městských oblastí (Sequera, Nofre, 2019), může být částečně užitečným nástrojem pro pochopení chování zejména ruskojazyčných investorů. Je důležité zmínit, že tento koncept vychází z odlišného kontextu jihozápadní Evropy, kde hlavní aktéři pocházejí zejména z ekonomicky silných západoevropských zemí. Specificky jde například o movité důchodce z Německa či Velké Británie, kteří v lokalitách pobývají jak sezónně, tak i trvale (Jover, Díaz-Parra, 2019).

Dalším procesem, kterým Karlovy Vary v posledních desetiletích prošly, je intenzivní turistifikace. Tu definujeme jako výraznou transformaci prostředí města a jeho přizpůsobování se expandujícímu cestovnímu ruchu (Jover, Díaz-Parra, 2019; Ojeda, Kieffer, 2020). V Karlových Varech lze turistifikaci vysvětlovat například proměnu zaměření, ale také internacionalizaci komerčních aktivit a služeb v centru města. Transnacionální gentrifikace a turistifikace jsou koncepty, které se do určité míry se prolínají (Jover, Díaz-Parra, 2019). Společným průnikem může být jev nazývaný „Airbnbizace“ – tedy vytlačování obytné funkce lokality transformací kapacit v dočasné komerční ubytování (Sequera, Nofre, 2019). Paralelou z Karlových Varů je situace, kdy zahraniční investoři kupují nemovitosti, které využívají omezeně, a ve zbytku roku je dále pronajímají pro potřeby turistického ruchu, zpravidla však ne pomocí platformy Airbnb (Klsák, 2014; 2017).

2. Data a metody

Tento článek vychází z několika zdrojů statistických dat a předchozích analýz autora (Klsák, 2014; 2017). Informace o počtech a základních charakteristikách v Česku legálně pobývajících cizinců a návštěvníků jsou čerpány z dat Českého statistického úřadu, a především Ministerstva vnitra České republiky – konkrétně z unikátní interní databáze Ředitelství služby cizinecké policie (MVČR, 2020b). Právě databázi cizinecké policie lze považovat za vůbec nejkvalitnější a nejucelenější zdroj dat o cizích státních příslušnících v zemi.² Další data pocházejí z otevřených zdrojů RSO (ČSÚ, 2020b) a RUIAN (ČÚZK, 2020b), katastru nemovitostí (ČÚZK, 2020a) a veřejného rejstříku podnikatelských subjektů (MFČR, 2020). Ty byly využity pro identifikaci cílových objektů³ a odhad vlastnické struktury nemovitostí podle původu vlastníků. Vlastnická struktura nemovitostí byla posuzována na základě jmen fyzických osob a země původu osob zainteresovaných v podnikatelských subjektech.⁴ Zaměřena byla vzhledem ke kontextu specificky na osoby ze zemí bývalého Sovětského svazu ve vztahu k ostatním vlastníkům. Data byla analyzována metodami základní deskriptivní statistiky a vizualizována v podobě grafů, mapy a tabulek.

² Přínosy i limity tohoto zdroje diskutujeme podrobněji např. v Šimon a kol., 2020.

³ Pracováno bylo s objekty postavenými v posledních 20 letech, přičemž za bytové domy jsou zde považovány objekty určené k bydlení s alespoň 4 samostatně užívanými bytovými jednotkami. Komplexy bytových domů byly posuzovány hromadně. Z analýzy byly vyřazeny objekty družstevního bydlení.

⁴ Metodika vychází z předchozích analýz provedených autorem, viz Klsák 2017.

3. Cizinci jako rezidenti

V Karlových Varech, stejně jako v řadě dalších regionálních center Česka, dochází k úbytku obyvatelstva. Částečně se jedná o projev suburbanizace, kdy obyvatelé města odcházejí do jeho zázemí – Karlovarsko však ztrácí také jako celek.⁵ Negativní bilanci obyvatelstva nicméně významně kompenzují přicházející cizinci. Za posledních 15 let roste jejich počet i podíl na celkové populaci Karlových Varů. Počet ve městě legálně dlouhodobě či trvale pobývajících občanů cizích zemí k 31. 12. 2019 přesáhl 6 tisíc a podíl se přiblížil k 13 % (ČSÚ, 2020a; MVČR, 2020b). Díky tomu se Karlovy Vary řadí mezi města s nejvyššími relativními, ale i absolutními počty cizinců v Česku.⁶

Složení karlovarské cizinecké populace je ve skutečnosti velmi rozmanité (obrázek 1). V Karlových varech žijí zástupci naprosté většiny světových občanství. Rusové byli sice dlouhou dobu největší cizineckou skupinou ve městě, jejich počet se ale minimálně od roku 2012 zmenšuje. To může souviset jak s důsledky ekonomické krize v roce 2008, tak i s ochlazením vzájemných vztahů Západu a Ruska po ruské agresi na východní Ukrajině. Právý opak platí o Ukrajincích a Vietnamcích – první jmenovaní dokonce v roce 2019 předstihli Rusy a stali se tak nejpočetnější skupinou cizinců v Karlových Varech.

Počet občanů Německa v posledních letech klesal podobně, jako tomu bylo u Rusů. Němci nicméně, jakožto občané EU, disponují právem volného pohybu a pobytu, a jejich evidence je tudíž v mnoha ohledech problematičtější, než je tomu u občanů třetích zemí (Čermák, Janská, 2011). Problematicnost objasnění migračních trendů mezi německými občany přítomnými v Karlových Varech dále prohlubuje možnost, že nezanedbatelné procento z nich by mohlo být ve skutečnosti osobami ruského původu. Praxe získávání občanství některé ze západoevropských zemí je mezi Rusy poměrně běžná, a právě v Německu jich žije velké množství (Golova, 2020). Skupinou, která podtrhuje vnímanou „ruskojazyčnost“ Karlových Varů, jsou pak občané dalších postsovětských zemí. Jejich počet ve městě v posledních letech zjevně stagnuje.

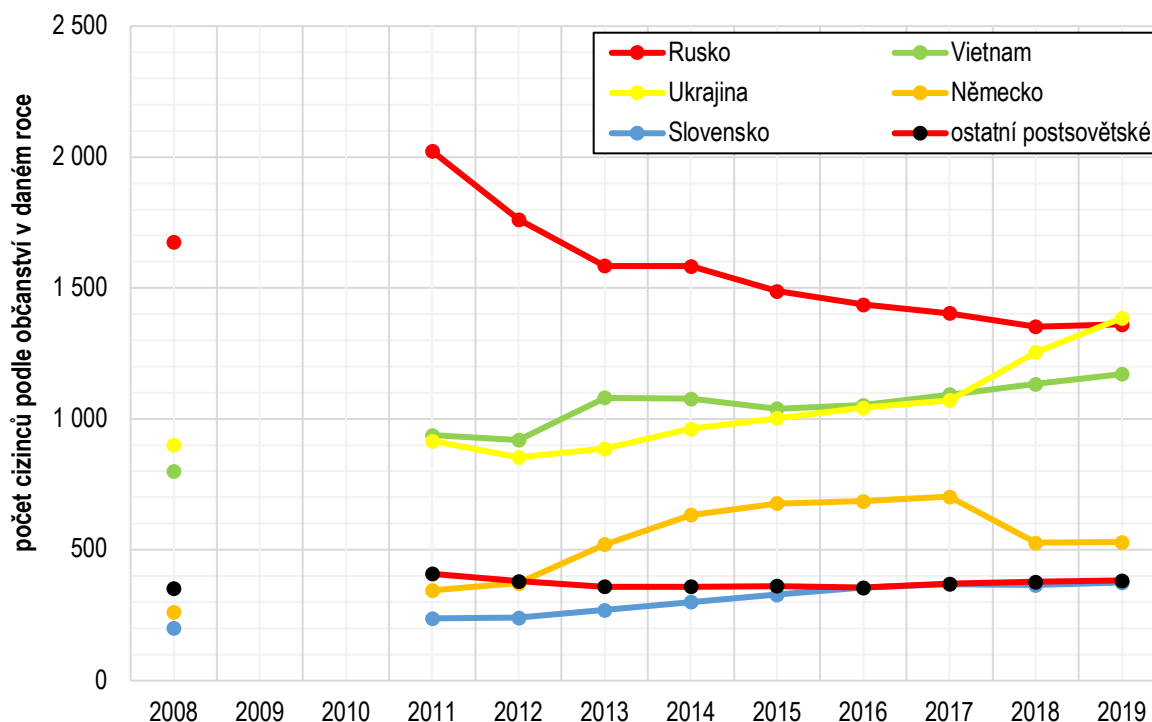
Vývoj prostorových vzorců rozmístění populace v postsocialistickém období výrazně formuje suburbanizace, jejíž součástí se postupně stávají také cizinci (Křížková, Ouředníček, 2020). Starší analýzy migračních dat ukazují, že ve specifických lokalitách zkoumané oblasti skutečně také k suburbanizaci cizinců dochází (Klsák, 2017). Nabízející se myšlenku, zda za úbytkem stavů ruské populace Karlových Varů nestojí jejich pouhý přesun do zázemí města, ovšem vyvracejí klesající počty Rusů v celém okrese⁷ (MVČR, 2020b).

⁵ Okres Karlovy Vary patří mezi vůbec nejztrátovější v Česku, jak dokazují hodnoty salda migrace i jeho hrubé míry v letech 2005–2017 (ČSÚ, 2018).

⁶ Z hlediska absolutních počtů cizinců je v Česku hegemonek Praha, která jako hlavní město plní roli vstupní brány a města s nejvíce multikulturním prostředím (Přidalová, Ouředníček, 2017). V Praze žije více než třetina všech cizinců v Česku. Nejvyšší podíl cizinců na obyvatelstvu ze sídel nad 10 000 obyvatel vykazuje Mladá Boleslav s více než 18 %. Nejvyšší relativní počty celkově pak nacházíme ve vybraných menších obcích v zázemí Prahy a v pohraničí (MVČR, 2020b).

⁷ V okrese Karlovy Vary žilo 2 430 občanů Ruska k 31. 12. 2011, v roce 2019 pak již jen 1 645, z nichž naprostá většina žije v samotných Karlových Varech (ŘSCP, 2020).

Obrázek 1: Nejpočetnější skupiny cizinců v Karlových Varech podle občanství v letech 2008 až 2019.

Zdroj: ČSÚ 2020a; MVČR 2020a, 2020b. Vlastní zpracování.

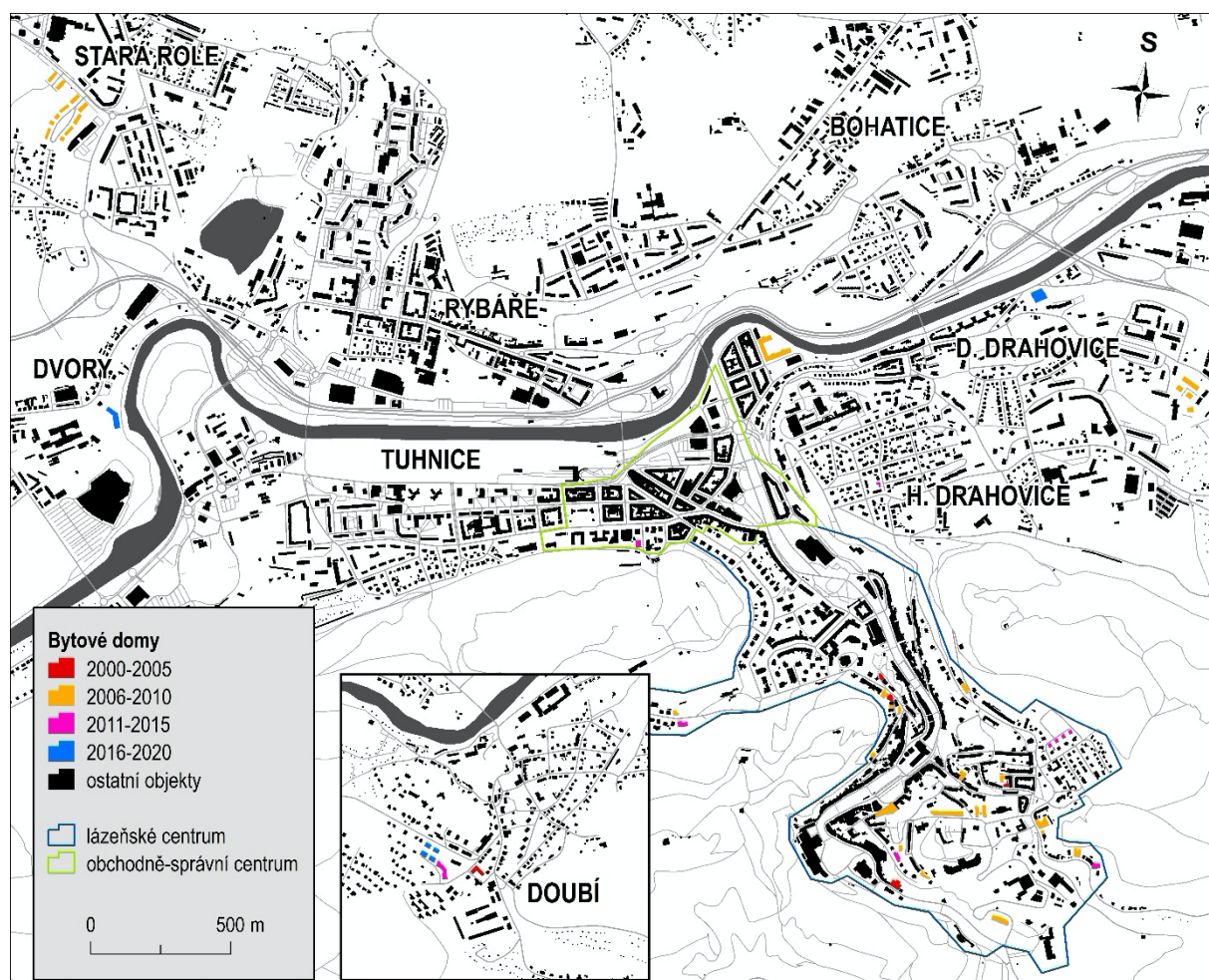
Poznámka: V letech 2010 a 2011 nebyla k dispozici podrobná data. Ostatní postsovětské = všechny ostatní země býv. SSSR kromě Ruska a Ukrajiny. Data k 31. 12. každého roku.

4. Cizinci jako investoři

Zřejmě nejvýznamnějším sektorem, do kterého cizinci v Karlových Varech investovali, jsou nemovitosti. Nakupování nemovitostí v západních zemích je charakteristickým rysem ruskojazyčných investorů. Tyto investice jsou nejčastěji vnímány jako výhodná alternativa uložení a zhodnocení finančních prostředků, pojistka pro případ emigrace, sezónní bydlení pro dovolené a svátky, či jako reprezentativní prostory pro obchodní schůzky a jednání. Nemovitosti často nejsou využívány pro trvalý pobyt, což s sebou může přinášet řadu komplikací pro město a jeho obyvatele (Bittnerová, 2012; Přidalová, 2013; Klsák, 2014; 2017).

Nejviditelnějším důsledkem investiční aktivity cizinců byl stavební boom, kterým Karlovy Vary prošly v posledních dvaceti letech. Za tuto dobu ve městě vyrostlo přes třicet bytových domů a komplexů (obrázek 2), řada stojících objektů pak prošla přestavbou či rekonstrukcí. Byty v nových objektech byly s ohledem na cenovou deformaci místního trhu s nemovitostmi skupovány téměř výhradně movitými cizinci, tedy v souladu s předpoklady konceptu transnacionální gentrifkace (Sequera, Nofre, 2019). Změny ve struktuře vlastnictví těchto objektů mohou proto být považovány za důležitý indikátor nastávajících změn (Klsák, 2017). Pohled na mapu (obrázek 2) jasně dokumentuje, že nejvíce bytových domů bylo postaveno do roku 2010, tedy v období před, v průběhu, nebo těsně po světové ekonomické krizi, která sektor stavebnictví velmi ovlivnila (Kildiené a kol., 2011).

Obrázek 2: Bytové domy postavené v Karlových Varech v letech 2000 až 2020.

Zdroj: ARCDATA PRAHA 2018; ČSÚ 2020b; ČÚZK 2020b; Geofabrik 2020. Vlastní zpracování.

Z předchozího výzkumu vyplynulo, že novostavby postavené v lázeňském centru Karlových Varů vykazují nejvyšší podíly ruskojazyčných majitelů (v řadě z nich i 100 %), ale nízký počet skutečně bydlících (Klsák, 2017). To odpovídá předpokladu malého reálného využití těchto nemovitostí k trvalému bydlení spojeného s intenzivní turistifikací lokality (Jover, Díaz-Parra, 2019). Naopak nové komplexy ležící mimo lázeňské centrum byly charakteristické nižším podílem ruskojazyčných vlastníků, ale vyššími počty reálně bydlících cizinců. Revize analýzy z roku 2017 v případě 26 objektů/komplexů bytových domů ukázala, že v téměř polovině z nich se k roku 2020 podíl ruskojazyčných vlastníků snížil (tabulka 1). Stejně tak i celkový průměr i medián těchto podílů. Na významnější změnu trendu ukazuje analýza vlastnické struktury dvou bytových komplexů zkolaudovaných v letech 2016 a 2018 (oba mimo lázeňské centrum města). Ve starším z komplexů je ruskojazyčných vlastníků přibližně čtvrtina, v novějším je to pouze 13 %. Zdá se tedy, že zatímco u stávajících nemovitostí probíhá proměna majetkové struktury relativně pomalu, do nových nemovitostí proudí již podstatně méně „ruského“ kapitálu. K tomu pravděpodobně dochází jak z důvodu poklesu zájmu ze strany ruskojazyčných investorů, tak i úrovně jejich finančních možností.

Tabulka 1: Vývoj podílů ruskojazyčných vlastníků ve vybraných objektech a areálech bytové výstavby v Karlových Varech.

lokalizace	pokles	stagnace	nárůst	průměr/medián 2017	průměr/medián 2020
Lázeňské centrum	9	9	3	93,4 / 96,4	89,3 / 93,3
Mimo lázeňské centrum	3	0	2	61,3 / 57,6	58,3 / 47,5

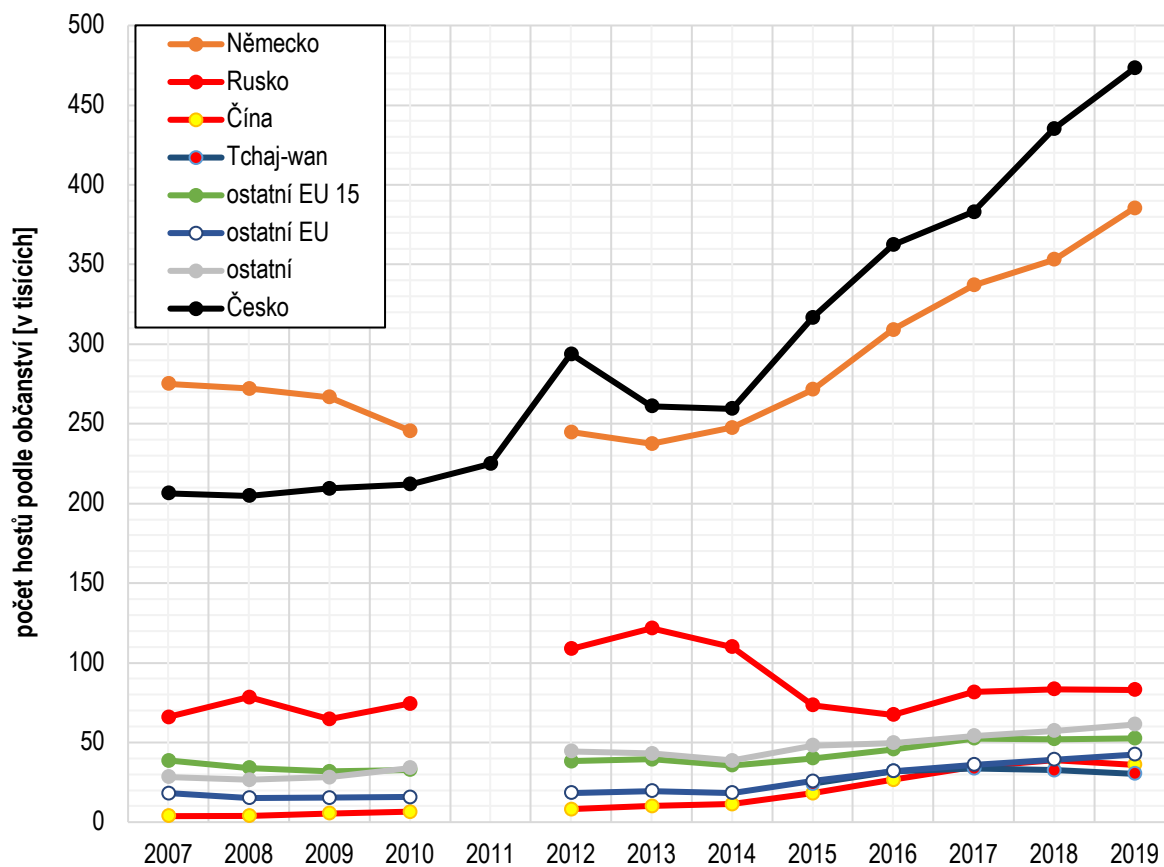
Zdroje: Klsák, 2017; ČÚZK, 2020a, MFČR, 2020.

Poznámky: pokles/stagnace/nárůst = počet objektů, v nichž se ve sledovaném období počet ruskojazyčných vlastníků snížil/zůstal stejný/zvýšil.

5. Cizinci jako návštěvníci

Dlouhodobě nejvýznamnějšími skupinami, které v rámci cestovního ruchu navštěvují Karlovarský kraj, jsou z hlediska občanství Češi a Němci – ostatní skupiny za nimi řádově zaostávají (viz obrázek 3). U obou těchto skupin lze ovšem předpokládat, že ve větší míře navštěvují širší region, než je tomu u Rusů, pro něž jsou Karlovy Vary (respektive Lázeňský trojúhelník) výrazně preferovanou destinací (Čermák, Janská 2011; Klsák, 2014; Kostková, Pellešová, 2017).

Obrázek 3: Návštěvnost Karlovarského kraje podle občanství v letech 2007 až 2019 (nejvýznamnější skupiny).

Zdroj: ČSÚ 2020c. Vlastní zpracování.

Poznámka: za rok 2011 nejsou dostupná data o počtu nerezidentů, občané Tchaj-wanu jsou evidováni až od roku 2015. Data k 31. 12.

Zatímco u Němců a návštěvníků ze zemí EU po ekonomické krizi docházelo k poklesu, respektive stagnaci návštěvnosti, počty ruských návštěvníků naopak rostly až do roku 2013. Od roku 2014 – tedy roku ruské anexe Krymu a napadení východní Ukrajiny – pak začaly velmi výrazně klesat. V domácím prostředí zatím nepříliš početné studie naznačují souvislost s dlouhodobějším poklesem hodnoty Rublu a s přehodnocováním dovolenkových destinací Rusů vlivem zhoršování vzájemných vztahů se Západem. Významnou komplikací může být také česká vízová politika (Kostková, Pellešová, 2017). Vliv geopolitického dění na preference i možnosti ruských turistů potvrzuje i zahraniční literatura, a to nejen na příkladu ochlazení vztahů mezi Ruskem a EU po ukrajinské krizi (Álvarez-Díaz a kol., 2019), ale také vztahů rusko-tureckých po incidentu se sestřelením ruského bombardéru v blízkosti tureckého vzdušného prostoru v roce 2015 (Cengizci a kol., 2020). Byť v Karlovarském kraji došlo v posledních letech k opětovnému mírnému nárůstu počtů ruských turistů, návrat k nejvyšším hodnotám je nepravděpodobný i vzhledem k současné pandemii koronaviru COVID-19. Od roku 2014 do roku 2019 pak můžeme pozorovat výraznější nárůst nejen u dvou nejpočetnějších skupin (Česko, Německo), ale také do té doby méně významných skupin zbytku Evropy i světa.

Zcela zásadní dopad na zahraniční cestovní ruch jako celek bude mít nepochybně již zmíněná koronavirová krize. Průběžná data za tento rok naznačují, že ve druhém čtvrtletí roku 2020 v lázeňských ubytovacích zařízeních v Česku došlo k meziročnímu snížení počtu zahraničních návštěvníků o 94 % a v Karlovarském kraji chybělo ubytovatelům více než milion přenocování (Vančura, 2020). První „koronavirová“ sezóna naznačila, že může dojít k částečnému nahrazení zahraniční klientely domácí, to však zřejmě není dlouhodobě udržitelná situace. Budoucí vývoj v celém sektoru služeb je v současné chvíli velkou neznámou.

Závěr

Cizinci v Karlových Varech tvoří skupinu s významným vlivem na řadu procesů. Snížení jejich počtů, případně utlumení činností a kapitálu v různých sférách může znamenat do budoucna velkou výzvu pro místní ekonomiku i veřejnou správu. Ačkoliv stále roste celkový počet i podíl cizinců ve městě, zejména Rusové intenzitu svých karlovarských aktivit postupně utlumují – a to vlivem ekonomických i geopolitických aspektů. Přibývá naopak především Ukrajinců a Vietnamců, kteří se vyznačují jinými socioekonomickými charakteristikami. Dřívější enormní investiční aktivita ruskojazyčných cizinců do značné míry deformovala místní trh s nemovitostmi, který se může opět dostat na cenovou hladinu dostupnou širšímu spektru obyvatel, a tím otevřít pro město nový potenciál. Otázkou dále je, jak do místního dění zasáhne globální pandemie koronaviru COVID-19, u které je však již nyní jasné, že bude mít zásadní celospolečenské dopady v celém světě. V případě Karlových Varů, jakožto města se silnými globálními vazbami v oblasti ekonomiky i cestovního ruchu, lze předpokládat ještě výraznější důsledky, než tomu bylo u událostí zde šířeji diskutovaných.

Ambicí tohoto textu bylo nastínění nedávného vývoje Karlových Varů s ohledem na roli cizinců jako obyvatel, investorů a turistů pro potřeby iniciace odborné i veřejné diskuze, případně navazujících analýz. Prostřednictvím zde využitých metod lze usuzovat na souvislosti mezi zmiňovanými celosvětovými událostmi a analyzovanými procesy mezinárodní gentrifikace a turistifikace. Pro zjištění hlubších souvislostí bude nutné prozkoumat nejrůznější aspekty procesů spjatých s přítomností cizinců ve městě (změny v jeho rozmístění v mikroměřítku, kompletní vlastnická struktura, přesnější a rozsáhlejší analýza cestovního ruchu; rozhovory

s klíčovými aktéry). Právě důkladná a kvalifikovaná znalost vývoje a pochopení souvislostí mohou pomoci klíčovým místním aktérům zvládat efektivně výzvy, které je blízké době čekají.

Použitá literatura

ÁLVAREZ-DÍAZ, Marcos, GONZÁLEZ-GOMÉZ, Manuel, OTERO-GIRALDÉZ, María, Soledad. Estimating the effects of regional political climate on Russian tourists to Spain. *Current Issues in Tourism*. 2019, 22(4): 409–414.

BITTNEROVÁ, Dana. Strategie získávání a výběru bydlení migrantů z Ruské federace v Praze. In: BITTNEROVÁ, Dana., MORAVCOVÁ, Mirjam. (eds.): *Diverzita etnických menšin. Prostorová dislokace a kultura bydlení*. 2012. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 153–167. ISBN 9788087398258.

BRABEC, Tomáš. Uzavřené rezidenční areály jako symbol postmoderního města: příklad Prahy. *Geografie*. 2014, 119(3), 278–298. ISSN 1212-0014.

CENGIZCI, Alishan Dursun, BASER, Gözdegül, KARASAKAL, Sezer. Exploring push and pull motivations of Russian tourists to Turkey. *Tourism Review International*. 2020, 24 (2–3): 127–141. ISSN 1544-272.

ČERMÁK, Zdeněk, JANSKÁ, Eva. Rozmístění a migrace cizinců jako součást sociálněgeografické diferenciaci Česka. *Geografie*. 2011, 116(4), 423–439. ISSN 1212-0014.

DRBOHLAV, Dušan. Imigrace a integrace cizinců v Česku: několik zastavení na cestě země v její migrační proměně z Davida na téměř Goliáše. *Geografie*. 2011, 116(4), 401–421. ISSN 1212-0014.

GOLOVA, Tatiana. Post-Soviet migrants in Germany, transnational public spheres and Russian soft power. *Journal of Information Technology & Politics*. 2020, 17(3), 249–267. ISSN 1933-1681.

JOVER, Jaime, DÍAZ-PARRA, Ibán. Gentrification, transnational gentrification and touristification in Seville, Spain. *Urban Studies*. 2019, 1–16 (online first). ISSN 0042-0980. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0042098019857585?journalCode=usja>

KILDIENĚ, Simona, KAKLAUSKAS, Arturas, ZAVADSKAS, Edmundas K. COPRAS based Comparative Analysis of the European Country Management Capabilities within the Construction Sector in the Time of Crisis. *Journal of Business Economics and Management*. 2011, 12(2), 417–434. ISSN 2029-4433.

KLSÁK, Adam. Etnická rezidenční diferenciaci Karlových Varů: Cizinci a lázeňské centrum. Praha 2014. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

KLSÁK, Adam. Cizinci v městském regionu Karlových Varů: prostorová distribuce a vlivy na lokální prostředí. Praha 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

KOSTKOVÁ, Miroslava, PELLEŠOVÁ, Pavlína. Změny příjezdu ruských turistů do Česka. In: KLÍMOVÁ, Viktorie, ŽÍTEK, Vladimír (eds.): XX. Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků. 2017. Brno: Masarykova Univerzita, 652–659. ISBN 978-80-210-8587-9

KŘÍŽKOVÁ, Ivana, OUŘEDNÍČEK, Martin. Immigrant internal migration in a new destination country: Do immigrants suburbanise in Czechia and why? *Population, Space and Place*. 2020. 26(7), 1-13 (online first). ISSN 1544-8444. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/psp.2326>

OJEDA, Antonio B., KIEFFER, Maxime. Touristification. Empty concept or element of analysis in tourism geography? *Geoforum*. 2020, 115, 143–145. ISSN 0016-7185.

OUŘEDNÍČEK, Martin, TEMELOVÁ, Jana. Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života. *Sociologický časopis*. 2011, 47(4), 625–631. ISSN 0038-0288.

PŘIDALOVÁ, Ivana. Rezidenční mobilita obyvatel Prahy se zaměřením na etnické menšiny. Praha 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

PŘIDALOVÁ, Ivana, OUŘEDNÍČEK, Martin. Role zahraniční migrace v měnící se sociálně prostorové diferenciaci Prahy. *Sociologický časopis*. 2017, 53(5), 659-692. ISSN 0038-0288.

SEQUERA, Jorge, NOFRE, Jordi. Touristification, transnational gentrification and urban change in Lisbon: The neighbourhood of Alfama. *Urban Studies*. 2019, 1–21 (online first). ISSN 0042-0980 Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0042098019883734>

ŠIMON, Martin, KŘÍŽKOVÁ, Ivana, KLSÁK, Adam: Migranti ve vybraných městech Česka 2008–2015: Analýza změny prostorového rozmístění s využitím populačního rastru. *Geografie*. 2020, 125(3), 343–374. ISSN 1212-0014.

VANČURA, Pavel, 2020 [online]. Cestovní ruch – 2. čtvrtletí 2020 [cit. 30. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cristovni-ruch-2-ctvrtleti-2020>

Datové zdroje

ARCDATA PRAHA, 2018. Digitální vektorová geografická databáze České republiky ArcČR 500, verze 3.3.

ČSÚ [Český statistický úřad], 2018 [online]. Vnitřní stěhování v ČR - 2005 až 2017. [cit. 5. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vnitri-stehovani-v-cr>

ČSÚ, 2020a [online]. Počet obyvatel v obcích [cit. 12. 8. 2020]. <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112019>

ČSÚ, 2020b [online]. RSO – Registr sčítacích obvodů a budov [cit. 28. 8. 2020]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/rso/registr_scitacich_obvodu

ČSÚ, 2020c [online]. Veřejná databáze – návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení [cit. 25. 6. 2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/navstevnost-hromadnych-ubytovacich-zarizeni-1>

ČÚZK [Český úřad zeměměřičský a katastrální], 2020a [online]. Nahlížení do katastru nemovitostí [cit. 28. 8. 2020]. Dostupné z: <https://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>

ČÚZK, 2020b [online]. RÚIAN – Registr územní identifikace, adres a nemovitostí [cit. 28. 8. 2020]. Dostupné z: <https://www.cuzk.cz/ruian/>

Geofabrik, 2020 [online]: OpenStreetMap dataset [cit. 25. 7. 2020]. Dostupné z: <https://www.geofabrik.de/geofabrik/openstreetmap.html>

MFČR [Ministerstvo financí České republiky], 2020 [online]. Administrativní registr ekonomických subjektů [cit. 28. 8. 2020]. Dostupné z: <https://www.info.mfcr.cz/ares/ares.html.cz>

MVČR [Ministerstvo vnitra České republiky], 2020a [online]. Informativní počty obyvatel v obcích [cit. 18. 8. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informativni-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

MVČR, 2020b. Interní databáze Ředitelství služby cizinecké policie, rok 2008 a období 2011-2019.

Poděkování

Tento výzkum byl podpořen Grantovou agenturou Univerzity Karlovy v rámci projektu č. 1574319 „Role cizinců v klíčových (post)transformačních procesech v českých městech.“ Je také součástí projektu č. 19-03211S „Rezidenční segregace a mobilita cizinců: analýza sousedství, rezidenčních drah a sousedských efektů“ financovaného Grantovou agenturou České republiky.